

TÁJÉKOZTATÁSI RENDSZEREK

Hálózatok, regionális rendszerek**03/148**

BLOWERS, Helene: Reaching kids online = Libr. J. Supplement. Fall 2002. 20-22.p.

Hogyan érjük el a gyerekeket a világhálón?*Gyermekolvasó; Honlap; Közművelődési könyvtár; Szolgáltatások*

A New Carolina állambeli Charlotte és Mecklenburg Megyei Közkönyvtár 1999 januárjában kezdte meg két gyermekeknek szánt webszolgáltatásának fejlesztését. Az egyik a BookHive (<http://www.bookhive.org>) könyvajánlásokat tartalmaz két tucat témakörben a legkisebektől a 12 éves korúakig. Mintegy tízezer könyvajánló található itt, amelyeket a könyvtár munkatársai írtak, és amelyeket a gyerekek kommentárjai egészítenek ki.

A StoryPlace (<http://www.storyplace.org>) a BookHive nyomdokain haladva animált on-line történeteket, interaktív tevékenységeket, ajánlólistákat, feladatlapokat nyújt angol és spanyol nyelven, innovatív módon hivatkozva az internet és a hagyományos gyermekkönyvtári szolgáltatások között.

Az alapot a Bizlink: Your OnLine Business Resource (<http://www.bizlink.org>) üzleti információs szolgáltatás adta, amely a minőségi internetes, nyomtatott források, valamint a könyvtárban elérhető előfizetett adatbázisok együttesét kínálja.

A fenti szolgáltatások bármelyike könnyen azonosítható és megjegyezhető, mivel egyedi internetcíme van. A szolgáltatások nem vesznek el a könyvtá-

ri weboldalak tömegében, ráadásul a távoli felhasználók nem zavarják a helyi olvasói elérést.

A StoryPlace a legnépszerűbb a fentiek közül havi 650 ezer oldal letöltésével és 95 ezer külső látogatóval. Nem csak az angol és spanyol anyanyelvű gyermekek, hanem az olvasni tanuló felnőttek oktatásának eszköze.

A szolgáltatás egy-egy könyvtári „meseóra” (történetmesélés, story hour) köré szerveződik. Az itt elmondottakból alakítanak ki egy on-line történetet és a hozzá kapcsolódó interaktív játékokat, kinyomtatható otthoni feladatlapokat, ajánlott olvasmányok jegyzékét.

A megvalósítás során nem külső grafikusoknak adták a munkát, hanem az olcsóbb megoldást választották, így a könyvtár felvett egy Flash-fejlesztő grafikusot. A tapasztalat azt mutatja, hogy aki gyermekek számára fejleszt weboldalakat, nem csak a gyermekek véleményére, hanem a szülők, a pedagógusok, nagyszülők véleményére és kritikáira is számíthat.

Bár a sávszélesség és a modemek sebessége megnőtt az elmúlt években, a fájlok mérete és az adatátviteli sebesség továbbra is fontos animációt tartalmazó anyagok kialakításánál. Az átlagosan 600 kB nagyságú fájlok alapvetően hanganyagot jelentenek. Mivel a történetek meghallgatása kritikus pontja az olvasási készségek fejlesztésének, nem alkalmaztak teljes tömörítést, hogy a hanganyagban ne legyen torzítás. A felvételeket a könyvtárban készítik egy egyszerű PC hangfelvételi eszközeivel.

2002 februárjában a BookHive új szolgáltatást indított. A Zinger Tales Jackie Torrence neves mesélő történeteit eleveníti meg sugárzott videó formájában.

A gyermekek számára weboldalakat fejlesztők számára azt tanácsolják, hogy koncentráljanak egy magiszolgáltatásra, egyszerre csak egy dolgot fejlesszenek. Építsenek saját munkatársaik (néha rejtett) tehetségére. Külön-külön webhelyen jelenítsenek meg egy-egy szolgáltatást, különösen, hogy a domain nevek olcsón megvásárolhatók. Gyerekek segítségével teszteljék a szolgáltatást, de számítsanak rá, hogy visszajelzést másoktól is kapni fognak. Ne felejtsek el azonban, hogy elsődleges célközönségük a gyermekek. Alakítsanak ki egy karbantartó interfészt, amely lehetővé teszi, hogy a szolgáltatásban részt vevő könyvtárosok maguk aktualizálják a tartalmat. Gondolják meg, nem érdemes-e saját webfejlesztőt vagy grafikust alkalmazni. Legyenek a szolgáltatásban olyan elemek, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyerekek megosszanak egymással tevékenységeket, testre szabjanak maguknak bizonyos elemeket, oldalakat, vagy kifejtsék véleményüket. A gyerekek szeretik az olyan webhelyeket, amelyek részvételre ösztönöznek. A webhely kialakításánál nagyon fontos a minőségi tartalom, a felvilágosító és szórakoztató funkció, amely a fiatalok figyelmét felhívja a szolgáltatásra, és arra ösztönzi őket, hogy visszatérjenek.

(Koltay Tibor)

03/149

AZAR-EXBRAYAT, Sophie: Un intranet documentaire au service de l'utilisateur: conception et mise en place = Documentaliste. 39.vol. 2002. 4-5.no. 190-201.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Könyvtári intranetek kiépítésének bemutatása

File-szervezés -gépi; Helyi gépi hálózat

A cikk saját tapasztalatok alapján sok műszaki információval és gyakorlati tanáccsal szolgál azoknak a könyvtárosoknak, akik intranet-helyet szeretnének kifejleszteni: felsorolja az elérhető eszközöket,

tanácsot ad használatukhoz, és közreadja az informatikai szakma eddig felhalmozódott ismereteit. Ismerteti, milyen eszközök állnak rendelkezésre jelenleg a használói autonómia támogatásához és egy nagyobb fokú együttműködésre alapuló rendszer kifejlesztéséhez. Számos példa és illusztráció segítségével mutatja be az ATOFINA vállalat információs-dokumentációs részlegének (SIDOC) intranet-helyét.

(Autoref. alapján)

Lásd még 112, 125, 127, 137-139, 153, 164, 171, 173

Társadalomtudományi tájékoztatás

Lásd 172

Közgazdasági tájékoztatás

03/150

KEISER, Barbie E.: Competitive intelligence for the information center = Inf.Outlook. 6.vol. 2002. 12.no. 32-35.p.

A versenytársfigyelés a vállalati könyvtárak gyakorlatában

Szakkönyvtár; Tájékoztatás -közgazdasági

A könyvtári és információs szakemberek gyakran segítenek vállalatoknak a versenytársfigyelésben, s ezt a hatékony eszközt a saját céljaikra is felhasználhatják könyvtári környezetben.

Az első lépésben azonosítani kell a versenytársakat. Az információs szféra többé nem behatárolt sem földrajzi, sem nyelvi értelemben, a felhasználók gyakorlatilag bárkivel kapcsolatba tudnak lépni. A valós helyzet mellett tekintetbe kell venni a le-

hetséges versenytársakat is, akik ugyanúgy lehetnek saját intézményen belül, mint azon kívül. Figyelni kell emellett azt is, hogy mi történik a könyvtár tudományban: kik a legfontosabb fejlesztők és mitől sikeresek. Mind a valós, mind a lehetséges versenytársaknál tanulmányozni kell, mivel foglalkoznak, milyen termékeket és szolgáltatásokat kínálnak, mely piacokat célozzák meg, illetve milyen módszerrel „teszik eladhatóvá” könyvtárukat a közönségnek.

A következő lépésben kiválogatjuk azokat a minőségi és mennyiségi ismérveket, amelyek alapján megállapíthatjuk versenytársaink erősségeit, gyengeségeit és stratégiáit. Amit meg kell tudnunk róluk, azt hat fő kategóriába sorolhatjuk: háttér, anyagiak, termékek, piacok, adottságok és személyzeti kérdések.

Most következhet a valódi adatgyűjtés, melyre számos módszer van: publikációk, konferencia-előadások figyelése, felmérés, beszélgetés az intézmény dolgozóival, hivatalos könyvtári adattárak tanulmányozása, látogatások a könyvtárakban, a tájékoztató szolgálat hatékonyságának kipróbálása telefonon és e-mailen stb.

A negyedik lépésben ki kell jelölni azokat a munkatársakat, akik elvégzik a megszerzett információ elemzését. Ebbe célszerű minél több dolgozót bevonni, ugyanis annál hatékonyabb lesz később a könyvtár, amikor új szolgáltatások bevezetésére kerül majd a sor.

Az ötödik lépés, hogy miután feldolgoztuk tapasztalatainkat, megosztjuk azt a személyzet tagjaival és külső támogatók egy csoportjával. Ekkor kezdődik a munka érdemi része. A könnyű összehasonlítás végett ugyanolyan szempontrendszerben vázlatot készítünk minden versenytársunkról és saját intézményünkéről is, hogy lássuk, hol állunk a fej-fej melletti versenyben.

A versenytársfigyelés részeként a hatodik lépésben ellenőrző vizsgálatot végzünk saját intézményünkön belül (mi a könyvtárunk különlegessége, milyen hatékonysággal működünk, milyen szolgáltatásainkat veszik igénybe a felhasználók stb.)

A hetedik lépésben összegyűjtjük a személyzet tagjait a versenytársfigyeléssel kapcsolatos kérdések megvitatása céljából. Nemcsak arról kell beszélni, hogy mit fedeztünk fel a versenytársfigyelés során, de arról is, hogy mit kellene tenni a továbbiakban.

Megismerve a versenytársak stratégiáit láthatjuk, mit kínálnak az általunk megcélzott piacokon. Meg kell tudni, hogy a felhasználókat mi vonzza a versenytársainkhoz, meghatározni, hogyan tudna a mi intézményünk is szert tenni a sikerhez szükséges jellemzőkre. Meg kell keresni azokat a területeket, amelyeken a mi intézményünk jobb, mint a versenytársak. A versenytársfigyelés tapasztalataira támaszkodva nemcsak új „termékeket”, szolgáltatásokat lehet bevezetni, hanem a működőeket tökéletesíteni is. Ez a nyolcadik lépés. Kis csoportokban dolgozva ezután tisztázzuk a versenytársfigyeléssel kapcsolatos kérdéseket, amelyek felmerültek a vezetőség összejövetelein, meghatározzuk, hogy milyen lépéseket kell megtenni, hogy keresztülvigyük elképzeléseinket. A kilencedik lépés az eredmények megismertetése a vezetőkkel és a felhasználókkal. Ebbe beletartozik a tájékoztatás a tervekről, a fejlesztésekről, új szolgáltatásokról, a piaci részesedés növeléséről.

Mivel a versenytársfigyelés nem csupán egyszeri teendő, a tizedik lépésben biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy a versenytárs tevékenysége folyamatos ellenőrzés alatt legyen, ugyanis ő is állandóan változtat, ezért újra és újra elemezni kell a tevékenységét.

Végül gondoljunk bele, hogy mekkora kockázattal jár, ha nem veszünk tudomást környezetünkről, melyben dolgozunk. A versenytársfigyelés a változó körülményekhez való folyamatos igazodást segíti elő, célja nem elsősorban az, hogy a mi intézményünk legyen a legjobb, hanem sokkal inkább az állandó fejlesztés biztosítása.

(Tóth Máté)

Lásd még 103, 152, 173

Könyvtártudományi, informatikai tájékoztató

03/151

PAVLOVA, N. P.: Professional'noe periodičeskoe izdanie kak zerkalo professional'nogo soobšestva. (Na primera sbornika „Naučnye i tehničeskije biblioteki“.) = Naučn.Teh.Bibl. 2002. 12.no. 4-10.p.

A szakfolyóirat tükrö a szakmai közösségnek. (A Naučnye i tehničeskije biblioteki példáján.)

Folyóirat -könyvtári

Minden szakmai (ágazati) periodikus kiadvány az adott szakma tükrének tekinthető, hiszen a szakma érdekében jelenik meg, a szakma helyzetének és fejlődésének bemutatásával foglalkozik. A szerző a *Naučnye i tehničeskije biblioteki* c. könyvtártudományi folyóirat elemzésével próbálja bizonyítani ezt az állítást.

Ez a lap – amely 2001-ben volt negyvenéves – a szerző véleménye szerint minden más orosz könyvtári folyóiratnál jobban betölti ezt a szerepet, mivel olyan cikkgyűjtemény, amelynek minden számát a szerzők kezdeményezéséből létrejött tanulmányok és közlemények alkotják. (Nincsenek benne újságírói fogások, és nem érvényesül benne a főszerkesztő vagy a szerkesztőség diktátuma, amely szigorúan megszabná a lap politikáját.) Ezért tekinthető a szakma valódi tükrének.

A folyóirat negyven évének három időszakát vizsgálva (1983-1987, 1991-1995, 1997-2001) a cikkeket 14 tematikus csoportba osztotta. A cikkek megoszlásából a következő tendencia rajzolódik ki: az 1980-as években a szerzők a legnagyobb figyelmet a könyvtárügy szervezetének, a könyvtári szolgáltatások formáinak, az állománnyal kapcsolatos kérdéseknek, a könyvtári hivatásnak és a személyzeti kérdéseknek szentelték. A könyvtárak nemzetközi kapcsolatairól ez időben mindössze nyolc publikáció je-

lent meg a lap hasábjain. Az ezredfordulóra gyökeresen megváltozott a lap tematikája: teljesen új témakör jelent meg (az információs társadalom problémái), a legtöbb publikáció pedig az új információs technológiákkal, illetve a könyvtári-tájékoztatói tevékenység elméleti problémáival foglalkozik. A munkaszervezési és olvasószolgálati kérdések a 3-4. helyre csúsztak vissza, és ezeket követik az állományalakítással és -védelemmel foglalkozó cikkek. Jelentősen megnőtt a számuk a könyvtárügy/könyvtárak nemzetközi kapcsolatait tárgyaló közleményeknek. Ezek a változások hűen tükrözik, hogy hogyan alakultak át a mai könyvtárügy prioritásai.

Átalakult a lap szerzőgárdája is. Míg az 1980-as években a legtöbb cikket a műszaki szakkönyvtárak és a felsőoktatási könyvtárak munkatársai írták, az 1990-es évek végén a legaktívabbak a kulturális minisztérium könyvtári hálózatában dolgozók lettek, a felsőoktatási könyvtárosok megőrizték második helyüket. Szembetűnő a külföldi könyvtári témák megjelenése a 90-es évek elején és számuk erőteljes növekedése az ezredfordulóra. (Ez elsősorban a külföldi cikkek fordításainak, valamint az orosz könyvtárosok nagyobb számú külföldi tanulmányútjának köszönhető.)

A szerkesztőségnek a legnagyobb felelőssége ma az aktuális problémák felvetésében, a megfelelő – akár vidéki – szerzők felkérésében, az állandó szerzőgárda megtartásában és új szerzők felkutatásában és segítségében van.

(Rácz Ágnes)

Lásd még 116

Kutatás és termelés információellátása

03/152

ANTONOVA, I. V.: Promyšlennaâ informaciâ: otraslevoj i regional'nyj aspekty = Naučn.-Teh.Inf. 1.ser. 2002. 12.no. 15-19.p. Bibliogr. 6 tétel.

Ipari információ: az ágazati és a regionális aspektus

Felmérés [forma]; Tájékoztatás -közgazdasági; Termelés információellátása

A globalizálódással együtt erősödő konkurenciaharcban mind több megbízható információra van szükség a bel- és a külföldi helyzetről, ui. a siker feltétele a szükséges információkhoz való hozzájutás. Ez Oroszországban nem vagy nehezen valósítható meg, ui. – mondják – még területén nem alakult ki az információellátás kiteljesedett rendszere.

Az információk elosztását lehetővé tevő kommunikációra is a hiányok-hiányosságok a jellemzőek. 1998-ban a kommunikációs eszközökkel való ellátottság világranglistáján Oroszország csupán a 48. helyet foglalta el.

Az elemzések azt mutatják, hogy azért jól érzékelhető különbségek vannak az ország (népgazdasági) közzetei között (nyolc van belőlük) a tekintetben, hogy mennyire vonzzák, illetve teszik közzé a gazdasági-ipari információkat.

Több vonatkozásban bizonyítást nyert, hogy a Finnországgal és a skandináv államokkal szomszédos Észak-nyugati körzetben és körzetekből több információ „forgalmazódik”, mint más körzetekben és körzetekből, mivel ez a régió jobb ellátottságnak örvend a kommunikációs eszközökből is, és sikeresen részesül a külföldi beruházásokból, ami azt bizonyítja, hogy e régióban a legintenzívebb a globalizálódás.

A körzet helyzete arról is „árulkodik”, hogy bizonyos összefüggés tapasztalható a régióban áramlott információ mennyisége és az iparosítás üteme között.

Mindebből levonható a következtetés: a szakfolyóiratok és az internet biztosította szakmai információ a fogadó feltételek megfelelése esetén egészében alkalmas a különféle oroszországi ágazatokban és régiókban folyó iparosodás fejlődésének ösztönzésére.

E téren mindenesetre számos részelemzésre volna szükség.

(Futala Tibor)

Oktatás információ-ellátása

Lásd 173, 182